

Rapport fra seminar om Hassel jernverk

Arrangør: Skotselv grendeutvalg

Tid: 18. august, kl. 10 – 15, 2007

Sted: Duvelgården og Hasselparken, Skotselv.

Deltakere: Unn Sissel Ek, Bjørg Leret Grøstad

Program/innhold:

Leder i grendeutvalget, Åmund Tonna, ønsket velkommen og benyttet anledningen til å presentere den nye kultursjefen i Øvre Eiker.

Petter Øijord holdt et interessant lysbildeforedrag om Hasselovner. Han satte produksjonen i Skotselv inn i en større sammenheng og vi fikk høre om produksjonen av jernovner fra de første ble laget i Europa. Det kom også fram at det ble produsert andre produkter på Hassel, bl.a. hadde verket en isenkramfabrikk som holdt til ved Stensrudfossen i Bingen.

Neste post på programmet var at Ola Tobiassen og Svein Helge Frydenberg fortalte om det lokalhistoriske prosjektet som drives i Bingen. Frydenberg fortalte om kullmilene, hvordan det ble produsert kull til verket og om utarmingene av skogene. Meget interessant foredrag. Tobiassen tok for seg resten av prosjektet, og det er særlig imponerende at når de arrangerer turen og vandringer to ganger i året, så deltar det mellom 50 og 70 mennesker.

Deretter fortalte bergverksingeniør Roar Hovland om oppmålings- og kartleggingsarbeidet i Hassel-gruvene. Gruvene ble drevet med fyrsetning, og dersom sikkerheten blir ivaretatt mener Hovland at det kan bli en turistattraksjon av rang. Han viste også fram ulike prøver av den malmholdige steinen fra gruvene og vi forsto at det var kvaliteten på malmen som gjorde at Hasselverket produserte ovner og ikke kanoner.

Så fortalte Jan Ove Berg om arbeidet med hovedoppgaven sin som var om Hassel jernverk. Han mener at verket egentlig skulle vært plassert i Vestfossen, der hadde de bl.a. allerede en smeltehytte. Krefting, som anla verket i Skotselv, eide imidlertid en betydelig industri i Vestfossen i form av sager, og hen lette derfor etter et annet alternativ så han slapp å nedlegge sin virksomhet i Vestfossen. Skotselv ble valgt, men ettersom Bingselva var påvirket av årstider og vær, ble det nødvendig med et omfattende system med dammer innover i skogen. Hasselverket ble også Norges første produksjonssted for stål. Berg hadde omarbeidet oppgaven til ei bok på 108 s. som kunne kjøpes på seminaret.

Etter middag vandret forsamlingen (ca. 30 mennesker) opp til restene av masovnen til Hassel jernverk. Åmund Tonna orienterte om planene om å vise fram masovnen ved skriftlig

dokumentasjon og et moderne glasshus bygget over restene. Han viste for øvrig til en ny parkeringsplass som gjør det mulig å parkere for å komme ned til masovnen.

I Hasselparken ble vi samlet i et stort rom som på lengre sikt kan bli et utstillingslokale for gjenstander, bilder og skriftlig dokumentasjon om Hassel jernverk. Grendeutvalgets leder orienterte om de (foreløpig) løse planene som finnes.

Kommentarer/relevans for Kulturminnerådet:

Kulturminnerådet bør bli en samarbeidspartner for Skotselv grendeutvalg når det gjelder arbeidet med å dokumentere og bevare kulturminnene etter Hassel jernverk. I første omgang bør planene om et bygg over masovnen prioriteres, og Rådet bør gi all mulig støtte til Grendeutvalget når det gjelder gjennomføringen av dette prosjektet. Dessuten må det sørges for at de ulike kulturminnene i tilknytning til verket blir registrert i forbindelse med kommunedelplanen for kulturminnevern og kommer inn på det kommunale kartverket. På sikt bør også nettverket rundt Kulturminnerådet kunne bidra til registreringen av gjenstander fra Hassel ved museer og i privat eie, og til å formidle kunnskap om faste kulturminner, gjenstander og verkets historie, blant annet gjennom kulturminneskilting.